

— INTERVIEW MARIANA DI GIROLAMO OVER

Ema

In augustus vorig jaar lanceerde de Chileense filmmaker Pablo Larraín zijn nieuwste film EMA in Venetië. Niet veel later barstten explosieve protesten uit in Santiago. Tijdens een gesprek op het festival van Sundance toetst actrice Mariana Di Girolamo fictie af aan de realiteit. Delen hun revolutie en haar vlammenwerper een plek onder de zon? — INGE COOLSAET

De zoveelste prijsverhoging van de metrokaartjes was de druppel die een emmer etterend, neo-liberaal geweld en volatiele volkswoede deed overlopen. Studenten bezetten metrostations en staken ze in brand. De hoofdstad stond in lichterlaaie. Het straatgeweld en de onrust verschenen echter niet uit het niets. Chilenen schreeuwden al langer om verandering. Afhankelijk van de media die je raadpleegt, worden betogers afgeschilderd als regelrechte criminelen of slachtoffers van een oneerlijk en onmenselijk systeem. Ook bij EMA heerst onduidelijkheid. Met hoogblonde lokken en een vlammenwerper onder de arm zwierft een frêle amazone door de straten van Santiago. Is Ema een radicale feministe in trainingspak en sneakers? Of is ze een kwaadwillige onruststoker die chaos zaait? Dansend op de tonen van dreunende reggaeton lijkt ze ongewenste ballast van zich af te schudden. Tijdens ons gesprek op Sundance vertelt Mariana Di Girolamo dat Larraín de bui ongetwijfeld voelde hangen. De parallellen die je kan trekken tussen de film en de actualiteit zijn geen toeval.

“Ema’s voornaamste en meest revolutionaire overwinning is dat zij haar lichaam gebruikt als een politiek wapen”

Hoe past Ema’s verhaal in de huidige sociopolitieke context van Chili? Is er een verband tussen haar beproevingen en de protesten?

MARIANA DI GIROLAMO De film werd meer dan een jaar geleden ingeblikt. Pablo is een gevoelig persoon en een empathisch filmmaker. Hij voelde dat een hele generatie het kotsbeu is. Chileense jonge mensen leven in de marges van de samenleving. De morele canon, de politiek, ze zijn het allemaal zat. EMA is een portret van hen, van de generatie z.

Ik heb de film vijf keer gezien. Die laatste voorstelling bijwonen was echt zwaar. Ik zeg niet dat EMA het allemaal voorspelde, maar er hing duidelijk iets in de lucht en dat is nu tot uitbarsting gekomen. Pablo heeft dat op een of andere manier opgepikt en in beeld gebracht. Het begon in oktober met studenten in de treinstations en intussen zijn de protesten al langer dan honderd dagen bezig (het verzet gaat nog door, zij het aangepast aan de Chileense coronaquarantaine, nvdr). De repressie is hard en gewelddadig en ik geloof dat het alleen maar moeilijker wordt. Alles is zo onzeker. Tegelijkertijd is het ook heel erg mooi. We zijn veel hechter geworden. We vonden elkaar in de strijd.

Ema neemt het heft in eigen handen. Ze gebruikt al wat ze heeft, namelijk haar eigen lichaam, om haar zoon terug te krijgen. Tot op zekere hoogte vertaalt dat zich naar de huidige context: de Chilenen zijn woest en eisen wat hen toekomt.

M. DI GIROLAMO Vuur is een belangrijk symbool in de film: de vlammen verbranden de dingen zodat ze opnieuw en beter zouden groeien. Santiago stond gedurende drie weken in vuur en vlam. Dat brandende verkeerslicht in de openingsscène krijgt vandaag een heel andere betekenis. Een ander sociaal gegeven in de film is de Sename, de Chileense instelling die instaat voor adopties. De sociale werker zegt tegen Ema’s echtgenoot Gastón: “Ik ben het systeem en het systeem is gemaakt om mensen zoals jij te elimineren.” Dat is het helemaal. Zo gaat het eraan toe. Adoptie is heel moeilijk in Chili. We hebben veel mensen die in de opvangcentra van de Sename opgroeien. Het is echt afschuwelijk. Tijdens de betogingen heb je altijd een groep mensen die vooraan staan. Ze zijn er altijd bij en noemen zichzelf de Primera línea, de eerste verdedigingslinie. Ze zijn allemaal in de Sename opgegroeid. Aan het front kunnen ze zich, voor het eerst,

identificeren met hun leeftijdsgenoten. Ze vrezen niets meer. Ze hebben niets te verliezen: ze hadden nooit iets. Polo (het zoontje in de film, nvdr) zat ook in de Sename.

Onze betogingen hebben een aantal vaandeldragers. Zo is er El Negro Matapacos, de zwarte hond die het op de politie gemunt heeft. We hebben ook de iconische betoger Pareman, achttien jaar oud. 'Pare' betekent 'stop' en verwijst naar het stopteken dat hij altijd als een wapenschild aan zijn arm draagt. Ook hij groeide op in de Sename. Je kan de lijn echt doortrekken. Ik heb er met Pablo nog niet over kunnen babbelen. Ik vraag me echt af wat hij ervan denkt.

Het verhaal heeft ook een impliciete feministische boodschap: we zien Ema als een vrouw die zich haar lichaam, haar muziek en haar leven opnieuw toe-eigent.

M. DI GIROLAMO De historische verworvenheden van het feminisme zijn onlosmakelijk verbonden met de algemene politieke verworvenheden van de samenleving: de context waarin Ema zich beweegt is mannelijk. Haar voornaamste en meest revolutionaire overwinning is dat zij haar lichaam gebruikt als een politiek wapen. Die idee vind je terug in haar libido, haar lust en haar driftige zoektocht naar een andere wereld. Ze brandt alles plat en bevrijdt zo haar lichaam en haar verhouding tot anderen van dogma's en conventies.

In de film wordt Ema vergeleken met de zon: iedereen draait om haar heen. Ze is ook een beetje een kwaadaardig wezen. Als een boze geest bedwelmt ze anderen met haar dans, haar lichamelijkeheid. Ze gebruikt en misbruikt hen.

M. DI GIROLAMO Dat is inderdaad zo. Ze heeft je in haar ban. Je zwemt als het ware met haar mee. Als toeschouwer weet je niet altijd waar je gaat belanden. Pablo heeft op een gegeven moment echt moeten beslissen hoe en waar het zou aflopen, want het verhaal is zeer cyclisch. Ema gebruikt inderdaad mensen, maar ze doet het op een zeer elegante, vrouwelijke en gracieuze manier. Je houdt van haar, maar je bent tegelijk een beetje bang.

Er zijn veel frontale shots, maar ze zijn semifrontaal: je blik gaat nooit recht in de lens. Bijna, maar niet helemaal: je kijkt naar iets dat buiten het kader valt. Ema's manipulaties lijken net op die momenten plaats te vinden. Alsof de camera haar ogen zoekt en tevergeefs greep wil krijgen op wat ze denkt.

M. DI GIROLAMO Ik weet niet precies waarom Pablo haar op die manier wou kadreren. Ik denk dat dit een goede interpretatie is. Neem bijvoorbeeld de scène met de advocaat Raquel. Zij leunt tegen de muur en Ema kijkt haar doordringend aan. Op dat moment denk ik: ze is super gevaarlijk. Hetzelfde in de scènes met haar echtgenoot: ze maken ruzie en roepen afschuwelijke dingen naar elkaar. Met een shot-counter-shot spring je van de ene belediging naar de andere.

“Je houdt van Ema, maar je bent tegelijk een beetje bang”

Waren de opnames van die frontale shots lastig? Ze waren vast heel anders dan je gewend bent. Je werkte voordien in de televisiewereld, meestal voor soaps met een klassiek format. EMA had zelfs geen script.

M. DI GIROLAMO Het was niet altijd gemakkelijk. Voor de frontale shots moest ik me richten tot een sticker buiten het kader. Voor de scène waar Ema met haar vriendinnen pizza eet, waren er zes stickers. Dat was lastig, en dit is mijn eerste film. Ik heb weinig ervaring, dus ik kan niet echt vergelijken. Er was inderdaad geen script. De scènes werden apart opgenomen. Soms kregen we onze tekst pas tijdens de make-up. Concentratie was daarom heel erg belangrijk. Je staat daar met je spelpartner in de zon van Valparaíso: het was heel erg 'hier en nu'. Bovendien gaf Pablo weinig instructies. Hij was heel zuinig en erg precies. Soms zei hij: "Dit is Ema niet." Of nog: "Minder, Mariana, minder." Het is zoals je zelf al aangaf: in de televisiewereld gaat het er anders aan toe. Het is een totaal andere taal. In televisie is alles erg teatraal en overdreven. In film heeft ook het meest onbeduidende gebaar een boodschap.

Utah, Sundance Film Festival, 27 januari 2020

